

NOWE PRAWO RESTRUKTURYZACYJNE

Druga szansa dla przedsiębiorców w trudnej sytuacji finansowej

Wojciech Piłat

Dziękuję Ci za pobranie niniejszego e-booka z prowadzonego przeze mnie bloga!

Przyczyną jego powstania było to, iż w ostatnich dniach wakacji 2014 r. światło dzienne ujrzał wreszcie projekt ustawy – **Prawo restrukturyzacyjne**.

Na nową ustawę składa się prawie czterysta artykułów oraz dodatkowo niemal drugie tyle zmian wprowadzonych do obecnego prawa upadłościowego i naprawczego (po nowelizacji obecna ustawa będzie nosiła nazwę „prawo upadłościowe”).

Według zamierzeń pomysłodawców nowe przepisy mają obowiązywać już od **lipca 2015 r.** dlatego też warto już teraz przyjrzeć się, **jakie nowe możliwości dla przedsiębiorców w trudnej sytuacji przewidział ustawodawca.**

Ustawa ma umożliwiać zadłużonym przedsiębiorcom **uniknięcie ogłoszenia upadłości** poprzez rozpoczęcie tzw. postępowania restrukturyzacyjnego. Celem jest umożliwienie restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami, a ewentualnie też przeprowadzenie tzw. działań sanacyjnych, przy zabezpieczeniu słusznych praw wierzycieli.

Zmiany kładą nacisk na danie przedsiębiorcom „drugiej szansy” poprzez umożliwienie oddłużenia i restrukturyzacji. Nowela ma sprawić, by – inaczej niż dziś – znacząco wzrosła liczba postępowań skutkujących restrukturyzacją dłużnika, z jednoczesnym stosunkowym zmarginalizowaniem postępowania likwidacyjnego.

Wprowadzone mają być **cztery** rodzaje postępowań restrukturyzacyjnych:

- 1) **postępowanie o zatwierdzenie układu**
- 2) **przyspieszone postępowanie układowe**
- 3) **postępowanie układowe**
- 4) **postępowanie sanacyjne**

Postępowania te cechują się różnym stopniu zaawansowania, w zależności od stanu majątkowego przedsiębiorcy oraz struktury wierzycieli. Założenia można streścić w trzech słowach: szybciej, skuteczniej i ... bez likwidacji przedsiębiorcy.

Wniosek restrukturyzacyjny mogą składać jedynie dłużnicy będący w stanie tzw. niewypłacalności oraz zagrożeni niewypłacalnością. Postępowania nie może wszcząć wierzyciel dłużnika.

Cały czas w mocy pozostaje też zasada, iż dłużnik niewypłacalny może – na wniosek swój lub wierzyciela – ogłosić upadłość likwidacyjną.

Prawo restrukturyzacyjne wraz z prawem upadłościowym mają zatem razem tworzyć **spójny** system regulacji prawnych. Dłużnik potencjalnie zagrożony upadłością, a chcący jej uniknąć, może z własnej inicjatywy podjąć próbę restrukturyzacji. W trakcie trwania któregośkolwiek z postępowań restrukturyzacyjnych nie można ogłosić upadłości.

Zmienia się natomiast **definicja „niewypłacalności”**. Najogólniej rzecz ujmując, dłużnik jest niewypłacalny, jeżeli utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Domniemywa się, że tak jest, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące. Nadto dłużnik będący spółką kapitałową jest niewypłacalny także wtedy gdy:

- jego zobowiązania pieniężne przekroczą wartość jego majątku, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące
- zgodnie z bilansem jego zobowiązania przekroczą wartość jego aktywów, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące.

Koniec zatem z zasadą, iż upadłość można było ogłosić wskutek nie zapłacenia dwóch przysłowiowych faktur. Zmianę tą należy ocenić jednoznacznie pozytywnie.

I. Postępowanie o zatwierdzenie układu

Pierwszym z postępowań restrukturyzacyjnych jest postępowanie o zatwierdzenie układu. Tryb tego postępowania jest maksymalnie uproszczony. Wraz z wnioskiem o wszczęcie postępowania dłużnik winien złożyć tzw. **plan restrukturyzacyjny**. Plan restrukturyzacyjny winien zawierać m.in. opis sytuacji przedsiębiorstwa, analizę przyczyn trudnej sytuacji firmy, prezentację proponowanej przyszłej strategii prowadzenia przedsiębiorstwa oraz informację na temat poziomu i rodzaju ryzyka; pełny opis i przegląd różnych planowanych środków restrukturyzacyjnych i związanych z nimi kosztów oraz harmonogram planowanych działań.

Plan winien zostać sporządzony przez tzw. **nadzorcę układu**. Nadzorcą może zostać osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego (odpowiednik obecnej licencji syndyka – osoby posiadające dziś uprawnienia syndyka automatycznie otrzymają uprawnienia doradcy restrukturyzacyjnego). Nadzorca układu ma być samodzielnie wybierany przez dłużnika i współpracować z nim na podstawie zawartej umowy (zlecenia lub o dzieło). Koszty wynagrodzenia i działalności nadzorcy ponosić będzie dłużnik.

Po wszczęciu postępowania dłużnik przygotowuje i przekazuje wierzycielom oraz sądowi **propozycje warunków układu** oraz ustala datę tzw. **dnia układowego**. Wierzytelności powstałe po dniu układowym nie są objęte układem. Propozycje układowe mogą zawierać kilka wariantów układu, przy czym warianty te mogą się wzajemnie wykluczać. Propozycje układowe powinny określać sposób restrukturyzacji zobowiązań dłużnika. Restrukturyzacja zobowiązań dłużnika może obejmować w szczególności:

- 1) odroczenie spłaty;
- 2) rozłożenie spłaty na raty;
- 3) zmniejszenie wysokości wierzytelności;
- 4) konwersję wierzytelności na udziały lub akcje;
- 5) zmianę, zamianę lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność.

Kolejnym zadaniem dłużnika jest zebranie od wierzycieli **oświadczeń o zgodzie na zawarcie układu, bądź jej braku**. Oświadczenia zbiera się w formie kart do głosowania, sporządzonych ściśle według wymogów ustawy.

Układ zostaje przyjęty, jeżeli za jego przyjęciem wypowie się większość wierzycieli uprawnionych do głosowania nad układem, mających

łącznie co najmniej dwie trzecie sumy wierzytelności. Jeżeli natomiast głosowanie nad układem odbywa się w grupach wierzycieli, obejmujących poszczególne kategorie interesów, układ jest przyjęty, jeżeli w każdej grupie wypowie się za nim większość uprawnionych do głosowania nad układem wierzycieli z tej grupy, mających łącznie co najmniej dwie trzecie sumy wierzytelności w danej grupie.

Po zebraniu głosów – o ile wynik głosowania wierzycieli jest korzystny – dłużnik składa do sądu **wniosek o zatwierdzenie układu**.

Co istotne, sąd nie zatwierdzi układu, jeżeli suma spornych wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem przekracza **15%** sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem. Oznacza to, iż należy wówczas zmienić tryb postępowania na (pełnowymiarowe) postępowanie układowe.

Również w toku postępowania nadzorcy układu sprawuje nadzór nad przebiegiem postępowania na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem.

II. Przyspieszone postępowanie układowe

Przyspieszone postępowanie układowe można przeprowadzić, jeżeli

suma spornych wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem nie przekracza 15% sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem. W innym przypadku właściwym trybem jest „pełnowymiarowe” postępowanie układowe (o którym niżej).

Wniosek o wszczęcie przyspieszonego postępowania układowego powinien zawierać m.in. **propozycje układowe** wraz ze **wstępnym planem restrukturyzacyjnym**, **wykaz majątku**, a także **wykaz wierzycieli**. Propozycje układowe mogą zawierać kilka wariantów układu, przy czym warianty te mogą się wzajemnie wykluczać.

Właściwy plan restrukturyzacyjny opracowuje nadzorca sądowy w terminie dwóch tygodni od dnia ogłoszenia (otwarcia postępowania).

Celem przyspieszenia postępowania nie sporządza się tzw. **spisu inwentarza**, bazując na wykazie majątku przedstawionym przez dłużnika.

Postępowanie układowe co do zasady toczy się z udziałem **nadzorcy sądowego**. W toku postępowania sąd może jednak uchylić zarząd

własny dłużnika i wyznaczyć **zarządcę sądowego** jeżeli zachowanie dłużnika narusza prawo bądź stanowi zagrożenie dla wykonania układu.

Poczynając od dnia otwarcia przyspieszonego postępowania układowego dłużnik albo zarządca **nie mogą dowolnie spłacać długów** przedsiębiorstwa, które z mocy prawa są objęte układem.

Z dniem otwarcia postępowania **zawiesza się także naliczanie odsetek** od istniejących wierzytelności.

Postępowania egzekucyjne dotyczące wierzytelności objętej z mocy prawa układem, wszczęte przed otwarciem postępowania układowego, **ulegają zawieszeniu** z mocy prawa z dniem otwarcia postępowania. Sędzia-komisarz może również **uchylić zajęcia komornicze** dokonane przed otwarciem postępowania. Trwają nadal jedynie postępowania dotyczące egzekucji z przedmiotów objętych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską.

Po otwarciu postępowania **niedopuszczalne jest wszczęcie postępowania egzekucyjnego oraz wykonanie postanowienia o zabezpieczeniu roszczenia** lub zarządzenia zabezpieczenia roszczenia wynikającego z wierzytelności objętej z mocy prawa układem.

Od dnia otwarcia przyspieszonego postępowania układowego kontrahenci upadłego nie mogą, bez zgody rady wierzycieli, wypowiedzieć następujących trwających umów:

- umowy najmu lub dzierżawy lokalu lub nieruchomości, w których jest prowadzone przedsiębiorstwo dłużnika
- umowy kredytu,
- umowy leasingu,
- umowy dotyczącej ubezpieczeń majątkowych,
- umów rachunku bankowego,
- umów poręczeń i gwarancji bankowych,
- akredytyw,
- umów obejmujących licencje udzielone dłużnikowi.

Otwarcie przyspieszonego postępowania układowego nie wyłącza możliwości **wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych i administracyjnych** w celu dochodzenia wierzytelności podlegających ujęciu w spisie.

Nadzorca sądowy (względnie – zarządca sądowy) sporządzają **spis wierzytelności** obciążających dłużnika w terminie dwóch tygodni od dnia otwarcia postępowania. W tym samym terminie nadzorca sporządza też **spis wierzytelności spornych**.

W przyspieszonym postępowaniu układowym sędzia-komisarz niezwłocznie po złożeniu spisu wierzytelności, spisu wierzytelności spornych oraz planu restrukturyzacyjnego, wyznacza **termin zgromadzenia wierzycieli** w celu głosowania nad układem.

Na zgromadzeniu wierzycieli można zawrzeć układ, jeżeli obecnych jest co najmniej **jedna piąta wierzycieli** uprawnionych do głosowania nad układem.

Przed głosowaniem nadzorca sądowy przedstawia główne **założenia** planu restrukturyzacyjnego oraz **opinię** o możliwości wykonania układu. Następnie odbywa się głosowanie, którego zasady są analogiczne, jak w przypadku postępowania o zatwierdzenie układu.

III. Postępowanie układowe

Postępowanie układowe należy wszcząć, jeżeli **suma spornych wierzytelności przekracza 15% sumy wierzytelności** uprawniających do głosowania nad układem.

Postępowanie układowe umożliwia dłużnikowi **zawarcie układu** po sporządzeniu i zatwierdzeniu **spisu wierzytelności**.

Co do zasady reguły postępowania układowego są podobne, jak w przypadku przyspieszonego postępowania układowego. Poniżej zostaną zatem omówione najistotniejsze **różnice** w stosunku do trybu postępowania omówionego powyżej.

We wniosku dłużnik powinien uprawdopodobnić **zdolność do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania** i zobowiązań powstałych po otwarciu postępowania układowego.

Właściwy plan restrukturyzacyjny opracowuje nadzorca sądowy w terminie miesiąca od dnia ogłoszenia (otwarcia postępowania).

Nadzorca sądowy (względnie – zarządca sądowy) sporządza **spis wierzytelności** obciążających dłużnika w terminie miesiąca od dnia otwarcia postępowania.

W odróżnieniu od przyspieszonego postępowania układowego, w postępowaniu układowym sporządza się **spis inwentarza masy układowej**. Spis sporządza nadzorca w terminie jednego miesiąca od dnia otwarcia postępowania. Domniemywa się, że rzeczy znajdujące się w posiadaniu dłużnika w dniu otwarcia postępowania układowego należą do masy układowej. Wraz ze spisem dokonuje się także **oszacowania** mienia wchodzącego w skład masy układowej.

W postępowaniu układowym sędzia-komisarz niezwłocznie po złożeniu planu restrukturyzacyjnego oraz zatwierdzeniu spisu wierzytelności, wyznacza **termin zgromadzenia wierzycieli w celu głosowania układem.**

IV. Postępowanie sanacyjne

Postępowanie sanacyjne – oprócz restrukturyzacji zobowiązań i zawarcia układu - umożliwia dłużnikowi **przeprowadzenie działań sanacyjnych** mających na celu „uzdrowienie” stanu przedsiębiorstwa. Działaniami sanacyjnymi są czynności prawne i faktyczne oraz działania ekonomiczne mające na celu przywrócenie dłużnikowi zdolności do wykonywania zobowiązań, przy jednoczesnej ochronie przed egzekucją. Przebieg postępowania w zakresie czynności zmierzających do zawarcia układu jest analogiczny jak w omówionym powyżej postępowaniu układowym. Poniżej omówiony zostanie zatem pokrótce tryb wdrażania **czynności sanacyjnych.**

Co do zasady otwierając postępowanie sanacyjne **sąd odbiera zarząd własny dłużnikowi** i wyznacza zarządcę sądowego. Od tej reguły sąd może odstąpić jeżeli skuteczne przeprowadzenie postępowania

sanacyjnego wymaga osobistego udziału dłużnika lub jego reprezentantów, a jednocześnie dają oni gwarancję należytego sprawowania zarządu. Sąd może zezwolić wówczas dłużnikowi na wykonywanie zarządu nad całością lub częścią przedsiębiorstwa w zakresie nieprzekraczającym zakresu zwykłego zarządu.

Z dniem otwarcia postępowania sanacyjnego mienie służące prowadzeniu przedsiębiorstwa oraz mienie należące do dłużnika staje się **masą sanacyjną**. Skład masy sanacyjnej ustala zarządca, dokonując spisu inwentarza oraz wyceny wartości mienia wchodzącego w jej skład.

Szczegółowy opis działań sanacyjnych zawiera **plan restrukturyzacyjny** przygotowywany przez zarządcę sądowego. Może on przewidywać w szczególności zbycie niektórych składników majątku przedsiębiorstwa, rozwiązanie zawartych umów o pracę, odstąpienie od zawartych umów wzajemnych. W takim przypadku w planie restrukturyzacyjnym wskazać należy zasady zwalniania pracowników, mienie, podlegające zbyciu oraz umowy, od których zarządca zamierza odstąpić.

Plan restrukturyzacyjny może także przewidywać otrzymanie przez firmę **pomocy publicznej**.

Otwarcie postępowania sanacyjnego ma wpływ na **stosunki pracy**

i wywołuje w zakresie praw i obowiązków pracowniczych takie same skutki jak ogłoszenie upadłości. Oznacza to, że znacznie prościej jest rozwiązać umowy o pracę.

Sędzia-komisarz **zatwierdza** plan restrukturyzacyjny po uzyskaniu opinii rady wierzycieli. Po zatwierdzeniu planu zarządca niezwłocznie przystępuje do jego realizacji.

W toku realizacji plan restrukturyzacyjny może być **zmieniany**. Zmiany przygotowuje zarządca i podlegają one zatwierdzeniu przez sędziego-komisarza.

Postępowanie sanacyjne wprowadza **nowe elementy**, które występowały do tej pory jedynie w „klasycznym” postępowaniu upadłościowym. Zaliczyć do nich można:

1. Uprawnienie zarządcy do **odstąpienia** – za zgodą sędziego-komisarza - **od zawartej przez dłużnika umowy wzajemnej**, która nie została wykonana w całości lub w części przed dniem otwarcia postępowania sanacyjnego. Wyrażając zgodę, sędzia-komisarz kieruje się celem postępowania sanacyjnego, biorąc pod uwagę także ważny interes drugiej strony umowy. Na postanowienie sędziego-komisarza służy zażalenie.

2. Czynności prawne, skutkujące „wyprowadzeniem” przez dłużnika składników majątkowych z posiadanego majątku, dokonane w ciągu roku przed złożeniem wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego, są **bezskuteczne** w stosunku do masy sanacyjnej. Dotyczy to również ugód sądowych, uznania powództwa i zrzeczenia się roszczenia.
3. Bezskuteczne w stosunku do masy sanacyjnej są **zabezpieczenia**, które nie zostały ustanowione bezpośrednio w związku z otrzymaniem przez dłużnika świadczenia, dokonane przez dłużnika w terminie roku przed złożeniem wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego. Bezskuteczne są również zabezpieczenia w części przewyższającej więcej niż o połowę zabezpieczone świadczenie otrzymane przez dłużnika wraz z roszczeniami o świadczenia uboczne określonymi w dokumencie stanowiącym podstawę ustanowienia zabezpieczenia na dzień złożenia wniosku o wpis tego zabezpieczenia do właściwego rejestru.
4. Zasady powyższe stosuje się odpowiednio do **poręczeń, gwarancji i innych podobnych czynności**.

5. Sędzia-komisarz z urzędu albo na wniosek zarządcy uzna, że określona część **wynagrodzenia reprezentanta dłużnika lub pracownika dłużnika** wykonującego zadania w zakresie zarządu przedsiębiorstwem, przypadająca za okres przed otwarciem postępowania sanacyjnego, nie dłużej jednak niż trzy miesiące przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego, jest bezskuteczna w stosunku do masy sanacyjnej, jeżeli wynagrodzenie jest rażąco wyższe od przeciętnego wynagrodzenia za tego rodzaju pracę lub usługi i nie jest uzasadnione nakładem pracy.
6. Sędzia-komisarz może uznać za bezskuteczne w całości lub części w stosunku do masy **sanacyjnej wynagrodzenie reprezentanta dłużnika**, przypadające za czas po otwarciu postępowania sanacyjnego, jeżeli ze względu na objęcie zarządu przez zarządcę nie jest ono uzasadnione nakładem pracy.

Działania te mają na celu umożliwienie przemodelowania stosunków prawnych łączących dłużnika w taki sposób, by umożliwiły faktyczną restrukturyzację przedsiębiorstwa, a także zapobiec zmniejszeniu stanu majątkowego masy sanacyjnej.

Jeżeli do **spadku** otwartego po otwarciu postępowania sanacyjnego powołany zostaje dłużnik, spadek wchodzi do masy sanacyjnej. Zarządca nie składa oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza.

Otwarcie postępowania sanacyjnego nie wyłącza możliwości wszczęcia przez wierzyciela postępowań sądowych i administracyjnych w celu dochodzenia wierzytelności podlegających ujęciu w spisie wierzytelności. Postępowania sądowe i administracyjne dotyczące masy sanacyjnej mogą być jednakże wszczęte i prowadzone wyłącznie przez **zarządcę** albo przeciwko niemu. Postępowania te zarządca prowadzi na rzecz dłużnika, lecz w imieniu własnym.

Zawieszeniu ulegają również **postępowania egzekucyjne** prowadzone przeciwko przedsiębiorcy.

Należy mieć świadomość, iż nowo wprowadzane rozwiązania prawne mają bardzo rozległy i kompleksowy charakter. Omówienie powyższe ma zatem wyłącznie skrótowy i sygnalizuje jedynie najistotniejsze cechy nowych procedur restrukturyzacji.

Wojciech Piłat, adwokat, partner w Kancelarii Adwokatów i Radców Prawnych „Piłat i Partnerzy” w Warszawie. Prowadzi blog o prawie upadłościowym i naprawczym.

wojciech.pilat@pilatipartnerzy.pl

www.pilatipartnerzy.pl

Piłat i Partnerzy

Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych

ul. Grójecka 34 / 4

02-308 Warszawa

